

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Geschichte der geistlichen Stiftungen, der adlichen Familien, so wie der Städte und Burgen der Mark Brandenburg

[Urkunden-Sammlung für die Orts- und spezielle Landesgeschichte]

Riedel, Adolph Friedrich

Berlin, 1847

LXVII. Der Bischof Eggehard, der Propst Rudolph und der Scholasticus Ernst von Merseburg bekunden den über den Zehntstreit zwischen dem Bischofe und dem Markgrafen von Brandenburg im Jahre 1237 ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54048](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54048)

nostre ullo unquam tempore vacatura cum omnibus suis attinentiis a filiis Alverici de Grabowe iusto emptionis titulo comparaverit et nobis, ut ecclesie Brandenburgensi proprietatem ejusdem ville liberaliter conferremus, pecuniam quinquaginta marcarum promisit: nos, licet eandem pecuniam in manus canonicorum nostrorum videlicet Ludolfi custodis et Temmonis ad possessiones obligatas redimendas vel novas emendas mandaverimus exhiberi nec eas in usus nostros speciales vellemus aliquo modo converti: consensum tamen capituli nostri ex urbanitate requirendum decrevimus in hoc facto, requisiti autem presentes voluntati nostre unanimiter paruerunt, Quidam etiam de presentibus, qui erant seniores, voluntates quorundam absentium et consensum, ex presumptione familiaritatis, in se receperunt, sicut sepius in diversis capitulis in talibus fieri consuevit. Presentes autem et personaliter consentientes erant hij: Arnoldus decanus, Fridericus de Meiendorp, Liudolfus de Suanebech, Liudolfus custos, Kraphto cellerarius, Albertus camerarius, Tymmo, Sifridus, Teodericus de Dohyn, Albertus de Vibach, Heinricus de Langheboy, Episcopus Brandenburgensis, qui similiter presens erat, recepit in se voluntatem et consensum Deghennardi Vicedomini, Inghelberti prepositi, et magistri Walteri de Dannenberche. Item dictus episcopus et Heinricus de Langheboy receperunt in se consensum prepositi Rubberti. Burchardus de Glinde, qui presens erat, non contradixit sed consensum suum distulit, donec cum absentibus loqueretur. Reliqui vero canonici non nominati et quidam etiam de absentibus nominatis, videlicet Vicedominus, magister Walterus de Danneberch et prepositus Inghelbertus et prepositus Bruno, qui tunc temporis excommunicatus exstitit, in provincia tunc non erant. Cum autem factum prenomiatum de emptione contrahenda et donatione a nobis facienda dilationem non ceperit, eo quod vocatio imperialis ad curiam subita nos urgeret, nos et emptionem procedere permisimus et ex consilio presentium canonicorum donationem Brandenburgensi ecclesie de predictis bonis fecimus, dilatione consensus Burchardi de Glinde penitus non obstante. Testes hujus facti sunt iidem, qui in privilegio sunt inscripti. Datum Magdeburg ad sanctum Johannem baptistam in monte, anno domini M^o. CC^o. XXXVIII. indictione XI. IIII. Non. Aprilis.

Nach dem Original.

LXVII. Der Bischof Eggehard, der Propst Rudolph und der Scholasticus Ernst von Merseburg befunden den über den Zehntstreit zwischen dem Bischofe und dem Markgrafen von Brandenburg im Jahre 1237 geschlossenen Vergleich, im Jahre 1238.

Eggehardus, dei gratia episcopus, Rodolfus prepositus, Ernestus scolasticus Merseburgensis, iudices a sede apostolica delegati, universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Mandatum apostolicum recepimus in hec verba: Gregorius episcopus (No. LXII). Item mandatum apostolicum compositionis faciende recepimus in hunc modum: Gregorius episcopus etc. (No. LXIV). Prioris igitur auctoritate mandati episcopo et procuratoribus marchionum in nostra presentia constitutis et auditis aliquibus rationibus partium hinc et inde, timentes negotium prorogari laboribus et sumptibus partium et magis discordie januam aperiri, volentes parcere laboribus et sumptibus eorundem, auctoritate posterioris mandati partes hortati sumus ad concordiam et ad pacem, que non solum super causa decimarum sed etiam super aliis negotiis et querelis, quas

episcopus et capitulum contra marchiones habebant, mediantibus viris fidelibus et prudentibus cum multa maturitate pariter ac labore taliter convenerunt. Johannes et Otto, marchiones Brandeburgenses, protestati sunt et recognoverunt tam viva voce quam per scripturas eorum publice coram clero et populo, jus et proprietatem decimarum bonorum suorum in Brandeburgensi dyocesi sitorum, tam in novis quam in veteribus terris, ad jus et proprietatem Brandeburgensis ecclesie pertinere. Eis vero decedentibus omnes heredes eorum et heredes heredum ac omnes ab eis per directam lineam descendentes idem ore protestabuntur et scripto, et hoc faciet successor quilibet infra annum. Fructus autem omnium predictarum decimarum manebunt apud predictos marchiones et eorum heredes tam mares quam feminas, per directam lineam descendentes, preter decimas Brandeburgensis ecclesie et aliarum conventualium ecclesiarum et parrochialium ejusdem dyocesis, quas juste usque in hec tempora possederunt. Si vero posteritas dictorum heredum esse desierit, ipse decime cum omni perceptione fructuum apud Brandeburgensem ecclesiam perpetuo manebunt. Episcopus Brandeburgensis vasallos suos, quicumque fuerint, tenentes decimas ab eodem, bonorum omnium marchionis et fratris ejus in dyocesi sua sitorum, transmittit ad marchiones et eorum predictos heredes, recepturos decimas ab eisdem, exceptis tribus: de Mokerne, de Tferewift et de Plawe, qui et heredes eorum manent vasalli episcopi usque dum vacent decime per mortem eorum, nisi sponte et de bona voluntate eorum elegerint recipere decimas de manu marchionum. Tunc eos episcopus remittet ad illos, sicut de aliis est scriptum. Si autem non elegerint decimas ipsas recipere de manu marchionum, tunc episcopus, eis decedentibus, non conferet decimas ipsas eorum heredibus nisi soli. In signum vero recognitionis decimarum a marchionibus et eorum heredibus faciende percipiet episcopus annuatim nomine decimarum tres denarios de singulis mansis novarum terrarum dandos in octava beati Martini. Nec alienabit episcopus aliquam partem istorum reddituum sed eos ad usus mense sue integros retinebit. Episcopus non intrabit perceptionem istorum reddituum nisi dominis mansorum percipientibus partes suas. Quicumque vero stare noluerit pacto compositionis istius, liberum erit episcopo petere decimas ab eodem, et durabit perceptio decimarum, usque dum bona ad marchiones aut eorum heredes fuerint devoluta, et tunc stabunt ad pensionem aliorum mansorum. Item dederunt et assignaverunt episcopo marchiones in loco ydoneo terre nove centum mansos incultos cum omni utilitate et jure, quos edificare poterit, sicut placet. Item dederunt et assignaverunt episcopo marchiones capellam de Brandeburch libere cum omni utilitate et jure ita tamen quod ille, qui nunc ipsam possidet, eam tenebit de manibus marchionum; ipsa vero vacante, jus presentationis et omne aliud jus ejusdem capelle apud dominum episcopum residebit. Marchiones, qui pro tempore fuerint, habebunt jus presentandi archidiaconos novarum terrarum ipsius dyocesis, que sunt ab exitu Zspandowe ultra Obulam ad levam et ultra Zspream ad dexteram usque ad fines dyocesis versus Slaviam in antea procedentes; item citra Obulam ad levam ab eo loco, quo fluvius, qui dicitur Massowe, influat in Obulam, et per ascensum ejus usque dum transeat fluvius idem in Renum, et per descensum Reni usque dum Renus influat in Obulam. Omnes terre ultra prescriptos terminos usque ad fines Brandeburgensis dyocesis nove vocantur et domini marchiones, illarum archidiaconos presentabunt. Relique vero terre citra terminos istos site vocantur antique et ad archidiaconum cathedralis ecclesie pertinebunt. Cuilibet ecclesie nove terre sunt quatuor mansi ad minus dati a marchionibus et assignati cum omni jure, et de singulis mansis parrochialibus modius siliquis et unus denarius. Si qua vero ecclesia plures mansos habuerit quam quatuor, illos libere retinebit. Predicti modii et denarii singulis annis solventur ipsis plebanis in festo sancti Martini. Ad hec domini marchiones innovaverunt et emendaverunt privilegium conventus Brandebur-

gensis ecclesie, quod dedit pater eorum super libertate et quiete hominum et bonorum ipsius, et elucidaverunt in his articulis in hunc modum: Locus ecclesie et omnium officinarum ejus per ambitum et per spatium, quod est a porta orientali, que ducit versus Cracowe per viam ascendentem juxta cimiterium et descendentem usque ad portam, que ducit versus Parduin, et ab ipsa porta per loca, in quantum se extendunt edificia versus Obulam usque ad portam primo dictam. In hominibus et bonis ecclesie nec ipsi marchiones nec advocati nec bedelli aliquid juris habebunt sed omnia per prepositum vel per procuratorem ipsius tractabuntur, nisi forsitan fuerit causa sanguinis vel alia causa, in qua ei non liceat judicium exercere; tunc liberum erit ei vocare quem voluerit ad judicium exequendum. Homines ecclesie annonam, que dicitur Bodelcorn nullam dabunt et ad placitum provinciale, quod dicitur Lantdine, nullatenus venire cogentur. Et sic renuntiaverunt advocatie totaliter marchiones. Si vero urbem Brandenburg muniendam esse contigerit, ecclesia per homines suos tantum locum partis sue munit et firmabit. Areas, ortos et pomaria in villa Cracowe et quecumque ibi in presenti possidet ecclesia, marchiones suis privilegiis confirmarunt, Ecclesiam manutenebunt et in jure suo defendunt contra quoslibet invasores, et libertates ipsius et honores et jura terminorum et possessionum, quantum secundum deum poterunt, ampliabunt. Pene, per quas vallatum est arbitrium, sunt hec: Si marchiones venerint contra compositionem predictam, in articulis infra expressis secundum distinctionem infra scriptam solvent episcopo et ecclesie duo milia marcarum et perdent omnia data episcopo et conventui. Si vero episcopus vel aliquis de capitulo contraverit, vel papa sive clerici nove terre compositionem ruperint, episcopus et capitulum solvent marchionibus duo milia marcarum secundum distinctionem infra notatam et restituentur marchiones ad omnia bona et jura, que ante compositionem habebant, et episcopus et ecclesia habebunt omnia jura ante compositionem habita. Quecumque pars contra compositionem venerit, si infra spatium trium mensium ter ammonita non satisfecerit, ut tenetur, incidet in penas predictas secundum distinctionem infra notatam; penas autem, si satisfecerit, evitabit. Predicti tres menses incipient currere, postquam primo monita fuerit pars adversa. Distinctio vero penarum est talis: Si marchiones veniunt contra compositionem predictam in hiis articulis, videlicet molestando episcopum aut ecclesiam in capella vel in centum mansis predictis aut in decimali pensione episcopo assignata vel in advocatia ecclesie, sive in hominibus sive in rebus advocatie, vel si aliquis de familia marchionum vel advocatus vel bedellus vel alius quicumque extraneus in rebus aut hominibus ecclesie dampnum aut injuriam fecerint quocumque modo in predictis articulis, et si marchiones hoc mandaverint aut warandaverint invasorem, in penam omnem incident supradictam. Si vero non mandaverint nec warandaverint, penam omnem penitus evitabunt et de non warandando literas suas dabunt. Si vero episcopus vel aliquis de capitulo contraverit per se vel per aliquam interpositam personam, consilio vel favore vel aliquo instinctu vel quocumque ingenio promoveat aliquid scriptum papale, quod possit rumpere compositionem predictam, vel si papa ex officio suo sine consilio et promotione ipsorum compositionem rumpi voluerit, si episcopus et capitulum ei non supplicaverint, ut desistat, incident in penas prescriptas. Si vero papalis littera emanaverit super hac compositione rumpenda sine consilio episcopi et capituli, et hoc juraverint et pape supplicaverint, sicut dictum est, non incident in penam duorum milium marcarum sed restituent res cum fructibus medio tempore perceptis et omnia jura, que ante compositionem habebant domini marchiones, ita tamen, si per papalem litteram rupta fuerit compositio cum effectu in articulis memoratis. Item si episcopus contulerit alicui quicumque de sibi assignatis vel alienaverit vel aliqua de predictis tribus decimis contulerit pluribus quam uni, incidet in penam utramque. Si vero clerici nove terre compositionem rumpere voluerint, et episcopus cum capitulo restituerit bona fide et causam pro posse defenderint cum auxilio mar-

chionum et juraverint secundum formam predictam, si per sententiam rupta fuerit compositio, evitabunt penam duorum millium marcarum, et restituatur utraque pars, ut supradictum est ad omnia jura sua. Pena vero ad nullos preter quam ad expressos super hoc articulos extendetur. Acta sunt hec Brandenburg in infirmarya majore, in die beatorum apostolorum Symonis et Jude *), hoc est V. Kal. Novembr., anno ab incarnatione domini M^o. CC^o. XXX°. VII. presentibus viris fidelibus et discretis, quorum nomina sunt hec: Johannes decanus Halverstadenfis, Ulricus canonicus sancti Pauli Halverstadenfis, Johannes plebanus de Gardelege, Reinardus canonicus beati Sebastiani in Magdeburg, magister Guntrammus, Henricus de Nawen, canonicus Stendalensis, Symeon plebanus de Colonia, Henricus plebanus de Plawe; milites Wilhelmus de Tornowe, Wernerus de Sculenburg, Alvericus de Gartowe, Gerhardus, filius ejus, Thidhardus de Woztrowe, Borchardus de Hirksleve, Otto de Britannya, Henricus de Isenhagen, Theodoricus de Cibcore. Cum igitur compositio supradicta de consensu partium, videlicet marchionum, episcopi et prepositi et capituli, sit concorditer acceptata et solempni stipulatione, fide hinc inde data, sub penis predictis vallata, et sperendum nichilominus, quod per eam tam ecclesie quam toti terre salubriter sit provisum, nos eam auctoritate apostolica confirmamus, ipsam tam nostris quam venerabilis patris domini Ghernandi, Brandenburgensis Episcopi, ac domini Jacobi prepositi, et capituli Brandenburgensis et dominorum marchionum sigillorum munimine roborantes. Datum Mersborch, anno domini M. CC^o. XXXVIII. II. Kal. Martii, indictione XI.

Nach dem Originale. (Dreifach vorhanden.)

LXVIII. Der Bischof von Riga schlichtet einen Prozeß des Domcapitels mit B. von Fehlsanz und seiner Mutter, der Wittve des Vogts Albrecht von Spandow, wegen des Elbrechtswerders, im Jahre 1241.

Universis in Christo fidelibus, tam presentibus quam futuris, Nicolaus, dei gratia Rigenfis episcopus salutem in domino. Noverit universitas vestra, quod inter ecclesiam Brandenburgensem ex parte una et B. de velewan et heredem A. militis quondam advocati in Spandowe ex altera, super jure possessionis allodii in Elbrechteswerder, quam titulo emptionis canonicè possederat pacifice et quiete, a qua per violentiam a predicto B. fuerat quasi recenter ejecta, suscitata materia questionis, placuit partibus hinc inde per arbitrium predictam dirimere questionem. Nobis igitur, Henrico preposito de Nawen, nostro consanguineo et Henrico, quondam preposito Brandenburgensi ad petitionem partium fumentibus arbitrium, propter bonum pacis per arbitrariam potestatem statuimus provida deliberatione, quatenus predictus B. et M., mater sua, possessionem predictam, qua spoliaverant ecclesiam Brandenburgensem, eidem resignarent pacifice possidendam et ut toti penitus super premissis cederent questioni, ordinavimus per vallationem pene arbitrii debere ad certum terminum ecclesiam eidem B. perfolvere VI. libras usualis monete, que solute post-

*) D. l. am 28. October 1237.